

Gramotnosti.pro život

Učíme v souvislostech

Učitel rozvíjející gramotnosti

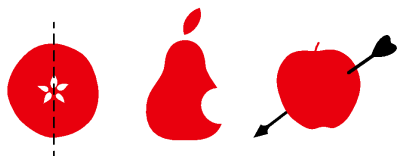
metodický podpůrný materiál projektu PPUČ

EVROPSKÁ UNIE
Evropské strukturální a investiční fondy
Operační program Výzkum, vývoj a vzdělávání

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

Tento stručný přehled kompetencí je určen jednotlivým učitelům mateřských a základních škol i jejich týmům jako jeden z možných nástrojů podpory jejich profesního rozvoje v projektu PPUČ. Pro účely tohoto projektu byly jako základní vybrány čtenářská, matematická a digitální gramotnost. Vzhledem ke komplexnosti těchto kompetencí může cesta k jejich plnému zvládnutí trvat delší dobu.

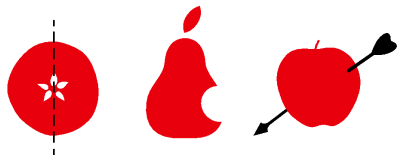
Gramotnost je schopnost uplatnit získané vědomosti, dovednosti, návyky, postoje a hodnoty vázané na konkrétní vzdělávací obsahy při řešení nejrůznějších úkolů a životních situací.

Čtenářská gramotnost je schopnost uplatnit získané vědomosti, dovednosti, návyky, postoje a hodnoty při práci s texty v nejširším slova smyslu. Utváří se celoživotně. Vzdělávání otevírá možnosti pro její systematický rozvoj. Čtenářská gramotnost má dvě hlavní linie: základní a kritickou. Základní čtenářská gramotnost zahrnuje znalosti, dovednosti a postoje uplatňované při výběru textu podle potřeby a vlastní čtení s porozuměním celku nebo části textu, včetně vyhledání konkrétní informace. Kritická čtenářská gramotnost zahrnuje znalosti, dovednosti a postoje využitelné při hodnocení informací v textu s ohledem na jeho obsahovou a formální stránku (např. argumentace); posuzování textů v jejich kontextu a porovnávání s vlastní zkušeností; způsoby čtení, čtenářské strategie s ohledem na situaci, účel čtení a charakter textu, odolnost při čtení atp.

Matematická gramotnost je schopnost uplatnit získané vědomosti, dovednosti, návyky, postoje a hodnoty při řešení nejrůznějších úkolů a životních situací s čistě matematickým obsahem až k takovým, ve kterých není matematický obsah zpočátku zřejmý, a je na řešiteli, aby ho v nich rozpoznal. Úroveň matematické gramotnosti se projeví, když jsou matematické znalosti a dovednosti používány k vymezení, formulování a řešení problémů z různých oblastí a kontextů a k interpretaci jejich řešení s využitím matematiky.

Digitální gramotnost je schopnost uplatnit získané vědomosti, dovednosti, návyky, postoje a hodnoty pro bezpečné, sebejisté, kritické a tvořivé využívání digitálních technologií při práci, při učení, ve volném čase i při svém zapojení do společenského života.

Obecné výchozí kompetence

Učitel:

vytváří bezpečné prostředí pro **učení** se dětí/žáků:

- poskytuje dětem/žákům dostatek času k učebním činnostem podle jejich potřeb;
- podporuje učení se z chyb;
- podporuje spolupráci, sdílení, vzájemné učení a objevování;
- poskytuje dětem/žákům prostor k vlastnímu i vzájemnému hodnocení;
- vede děti/žáky k dodržování dohodnutých pravidel;

podporuje **samostatnost** dětí/žáků:

- zařazuje aktivity, při nichž děti/žáci získávají poznatky a dovednosti vlastním úsilím, relativně nezávisle na jeho pomoci a jeho vedení, a to zejména řešením problémů;
- poskytuje dětem/žákům při učení možnost volby obsahu i organizace učební činnosti;

posiluje **odpovědnost** dětí/žáků za průběh a výsledky učení:

- vyzdvihuje pokrok dětí/žáků a oceňuje vynaložené úsilí;
- učí děti/žáky hodnotit jejich vlastní práci a pokrok;
- vede děti/žáky k reflexi a plánování vlastního učení;

zakládá vzdělávací nabídku / výuku na **aktivitě** dětí/žáků:

- podporuje iniciativu a zájem dětí/žáků;
- zařazuje experimentální a badatelské činnosti dětí/žáků;
- využívá vhodně potenciál dětí/žáků při skupinové práci;

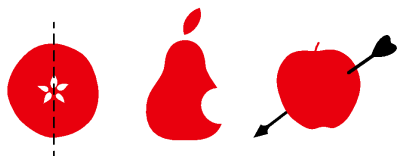
rozdíví **tvořivost** dětí/žáků:

- nabízí dětem/žákům aktivity, které je inspirují k hledání různých postupů a řešení;
- rozvíjí schopnost dětí/žáků čelit nejistotě, nejednoznačnosti, řešit problémy s otevřeným koncem;

podporuje **sebedůvěru** dětí/žáků:

- projevuje důvěru ve schopnosti dětí/žáků učit se nové věci;
- respektuje různé způsoby učení dětí/žáků;

Kompetence pro rozvoj gramotností

Učitel:

rozumí **vymezení základních gramotností**; ví, k čemu má vést děti/žáky, když chce rozvíjet jejich základní gramotnosti;

rozpoznává **příležitosti**, které nabízí **vyučovací předmět** / vzdělávací nabídka pro rozvoj základních gramotností a zároveň jak rozvíjení základních gramotností může podporovat **kvalitu poskytovaného vzdělávání**;

využívá potenciál různých **výukových situací** z hlediska rozvoje základních gramotností;

plánuje cíle v oblasti rozvoje základních gramotností s ohledem na individuální potřeby dětí/žáků;

sdílí s ostatními učiteli efektivní metody a strategie k rozvoji základních gramotností dětí/žáků;

přijímá **digitální technologie jako prostředek** k podpoře učení dětí/žáků;

vede žáky ke smysluplnému a přiměřenému **využívání dostupných digitálních technologií ve škole i mimo ni**; v předškolním vzdělávání vede děti k rozvoji digitální gramotnosti přiměřenými prostředky, ukazuje, kde mohou být digitální technologie užitečné;

podporuje děti/žáky v používání **metod kritického myšlení** při práci s informacemi;

ovládá široký rejstřík **čtenářských strategií**, které zařazuje do vzdělávací nabídky se zřetelem ke specifikům dětí/žáků dané třídy a věku a k potřebám konkrétní komunikační situace;

navozuje takové výukové situace, při kterých mohou děti/žáci **využívat různé matematické nástroje a postupy**, a umožňuje tak propojování reality a matematického myšlení podle individuálních možností dětí/žáků;

reflektuje vlastní výuku a **vybírá** metody vedoucí k rozvoji základních gramotností ve svém vyučovacím předmětu / ve vzdělávací nabídce, je **otevřený novým zkušenostem** a poznatkům v oblasti rozvoje gramotností.

